

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА» В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО ТА ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Тичина Катерина Олександрівна

кандидатка психологічних наук,
старша викладачка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Бабич Наталя Миколаївна

кандидатка педагогічних наук,
доцентка кафедри спеціальної та інклюзивної освіти
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Кушнір Юлія Сергіївна

здобувачка другого (магістерського) рівня освіти
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Логопедична допомога є важливим компонентом у подоланні мовленнєвих труднощів, зокрема порушень звуковимови, що є однією з найпоширеніших проблем серед дітей різного віку. Однак, в Україні відсутні чітко визначені стандарти для організації цієї допомоги, що ускладнює забезпечення високої якості надання послуг. Актуальним є вивчення міжнародного досвіду для розробки професійних стандартів логопедичної діяльності, які б регламентували цей процес і підвищили його ефективність.

Метою дослідження є аналіз поняття «логопедична допомога» в контексті міжнародного досвіду (Польщі, Німеччини та Сполучених Штатів Америки).

В Україні поняття «логопедична допомога» офіційно ще не закріплене на законодавчому рівні. Однак у 2022 році Міністерство освіти і науки України ініціювало громадське обговорення проекту наказу «Про затвердження Порядку надання логопедичних послуг в системі освіти». У цьому документі вперше було запропоновано термін «логопедичні послуги (допомога)», який визначається як корекційно-розвиткові заходи, спрямовані на виявлення та корекцію порушень мовлення [1].

А. Ревть та Л. Голембійовська у своїй праці зазначають, що «основною метою логопедичної допомоги в дошкільних закладах є забезпечення ефективності навчально-виховного процесу та розвитку осіб із порушеннями мовлення, а також попередження мовленнєвих порушень та в подальшому шкільної неуспішності» [2]. Л. Стахова також відзначає, що логопедична допомога зосереджена на стимуляції розвитку мовлення та компенсації порушень мовленнєвої діяльності, і здійснюється з урахуванням педагогічних принципів [3].

У подальшому дослідженні буде проведено аналіз термінології, що використовується у Польщі, Німеччині та Сполучених Штатах Америки (далі – США) для позначення логопедичної допомоги. Оскільки мовні терміни відрізняються між цими країнами, наведено нижче таблицю, яка містить оригінальні терміни та їх переклад (табл. 1). Ця таблиця допоможе зрозуміти та порівняти термінологічні особливості логопедичної практики у різних країнах.

Таблиця 1

Звіт про аналіз терміну «логопедична допомога» в Польщі, Німеччині та США: таблиця оригінальних термінів та їх переклад

Країна	Оригінальний термін	Переклад
Польща	Opieka logopedyczna	Логопедична допомога, логопедична терапія, логопедія
Німеччина	Logopädische dienstleistungen	Логопедичні послуги
США	Speech therapy	Логопедична терапія, логопедична допомога, логопедія

У Польщі питання логопедичної допомоги та її законодавче регулювання є актуальним вже протягом кількох десятиліть, проте, як зазначає Z. Tarkowski, до сьогодні конкретних результатів досягнуто не було [10, с. 338]. Це створює певні складнощі у визначенні й розумінні терміну «логопедична допомога» в польській системі. Незважаючи на це, науковці продовжують працювати над уточненням його змісту у своїх дослідженнях.

Так G. Jastrzębowska пропонує термін «opieka logopedyczna» (логопедична допомога), який включає профілактичні, діагностичні, лікувальні, освітні та просвітницькі заходи, спрямовані на попередження, розпізнавання, зменшення та усунення мовленнєвих порушень [7]. Таке широке визначення відображає комплексний характер логопедичної роботи, що поєднує в собі не лише терапевтичну підтримку, але й освітні та профілактичні заходи, спрямовані на запобігання розвитку мовленнєвих проблем у дітей та дорослих.

M. Sochoń, E. Krajewska-Kułak і J. Śmigielska-Kuzia також погоджуються з таким підходом, зазначаючи, що логопедична допомога у Польщі охоплює профілактичні, діагностичні, лікувальні та освітні заходи, які здійснюються кваліфікованими логопедами для запобігання, зменшення або усунення порушень процесу спілкування та їх наслідків [9, с.106]. Важливо відзначити, що цей комплекс заходів спрямований як на дітей, так і на підлітків і дорослих, підкреслюючи універсальність та важливість логопедичної допомоги для всіх вікових груп.

У Німеччині логопедична допомога трактується як надання логопедичних послуг («logopädische dienstleistungen»), що включають діагностику та лікування

порушень мовлення, мови, голосу, ковтання та слуху [8]. Німецький підхід акцентує увагу на відновленні та збереженні мовленнєвих функцій пацієнтів, враховуючи також соціальні аспекти [6]. Це дозволяє розглядати логопедичну допомогу як процес, що сприяє не тільки корекції мовленнєвих порушень, але й забезпеченню повноцінної участі пацієнта в комунікативних процесах у суспільстві [4].

У Сполучених Штатах Америки термін «логопедична допомога» чітко регламентований законодавством. Згідно з інформацією, розміщеною на офіційному веб-сайті Міністерства охорони здоров'я та соціальних служб США (U.S. Department of Health & Human Services), логопедична допомога, відома як «speech therapy», застосовується для корекції різних мовних і мовленнєвих порушень та дисфункцій ковтання. Цей вид терапії спрямований на покращення комунікативних здібностей і подолання бар'єрів, пов'язаних з мовленнєвими порушеннями. Основними завданнями логопедичної допомоги є виправлення порушень звуковимови, поліпшення артикуляції та зміцнення м'язів, залучених до процесу мовлення [5].

Аналізуючи термінологічні підходи, представлені в різних джерелах, можна виокремити спільні та відмінні аспекти у визначенні поняття «логопедична допомога» серед дослідників. Загалом науковці сходяться на думці, що логопедична допомога є комплексним процесом, основною метою якого є корекція, розвиток і профілактика мовленнєвих порушень як у дітей, так і у дорослих. Цей процес включає різноманітні профілактичні, діагностичні, лікувальні та освітні заходи, спрямовані на покращення мовленнєвої діяльності та комунікації. Незалежно від країни, дослідники наголошують на важливості інтеграції цих компонентів у практичну діяльність, що забезпечує ефективність та всебічність логопедичної допомоги для різних вікових категорій.

Відмінності у підходах до надання логопедичної допомоги в Україні, Польщі, Німеччині та США проявляються в термінології, законодавчому регулюванні та акцентуванні на різних аспектах цієї допомоги. В Україні термін «логопедична допомога» ще не має офіційного законодавчого закріплення, хоча у 2022 році було представлено проект, що вводить це поняття. У Польщі термін «орієка logopedyczna» охоплює широкий спектр профілактичних, діагностичних, лікувальних та освітніх заходів, проте відсутність чіткої законодавчої регламентації ускладнює його використання. Німеччина робить акцент на наданні спеціалізованих послуг («logopädische dienstleistungen»), які орієнтовані на відновлення та підтримку мовленнєвих функцій, враховуючи соціальний контекст. У США термін «speech therapy» має чітке законодавче визначення, зосереджене на терапевтичній корекції мовленнєвих порушень, включаючи подолання дисфункцій ковтання та усунення комунікативних бар'єрів.

На основі узагальненого міжнародного досвіду та проаналізованих аспектів можна дійти висновку, що логопедична допомога дітям із порушеннями звуковимови є комплексом корекційно-розвиткових послуг, які надаються кваліфікованими логопедами. Ці послуги включають діагностичну оцінку стану мовлення, розробку та впровадження індивідуальних програм корекції, а також